

Cetatea Cavalerilor

Fondator: Col. r. Dr. Constantin Moșincă
 Editor: Asociația Națională a Cavalerilor de Cio.
 Editura Tipo MC, Oradea - 2020

Cartea Mea e și a Ta!

ISSN 2734-6889
ISSN-L 2734 -6889

1941 – 2021 - 80 de ani de la pornirea războiului de reîntregire națională¹

Prof. Dr. Gheorghe ȘERBĂNESCU

Comunicare își propune să prezinte: fapte, documente de arhivă, fragmente de jurnal, discursuri oficiale, Mass-media vremii și folosirea deliberată a informației în scopuri politice și militare în vederea ralierei opiniei publice sau a anumitor grupări unui scop dorit.

Poporul român și armata română au purtat războiul împotriva Rusiei Sovietice între anii 1941-1944, având la bază o solidă motivație istorică peste care a căzut ca un trăsnet invazia rusească și "raptului teritorial" din iunie 1940.

De la Petru cel Mare la Stalin, Rusia a dezvoltat continuu o politică de agresiune imperială, fie sub haina

Panslavismului (Curent politic, apărut în sec. XIX în Rusia, care preconiza unirea într-un singur stat a tuturor popoarelor slave) fie sub masca ideologiei comuniste.

Românii erau îngroziți de primejdia de la răsărit de se cutremurau la amintirea lungului șir de ocupații țariste, între care cea din 1940 era a douăsprezecea. (Cea de-a treisprezecea, cea mai cumplită, avea să se producă după 23 august 1944).

Prin urmare, au existat cauze îndepărtate, cauze apropiate și cauze imediate ale războiului din anii 1941-1944.

Chiar de la primul contact politico-militar al românilor cu rușii – 1711 – deși tratatul încheiat de Dimitrie Cantemir cu Petru cel Mare cuprindea numeroase garanții pentru Moldova, iar Rusia încă nu cucerise Ucraina, pentru a ajunge cu granița pe Nistru, apare teama de ruși iar faptul că la Stănilești, rușii nu au învins, a fost mai degrabă favorabil. Rușii învingători „ar fi devenit stăpânul, nu numai economic dar și politic al Moldovei”.

27 ianuarie 1941 - 21 iunie 1941 – România nu se angajase încă în război; 22 iunie 1941 - 2 februarie 1943 – România participă la faza ofensivă a războiului, fază oprită de înfrângerea suferită la Stalingrad;

Trupele germane au intrat în țară în 1941 și au folosit teritoriul românesc ca platformă pentru invazia Iugoslaviei și a Uniunii Sovietice. De asemenea, România a fost un important furnizor de resurse pentru Germania Nazistă, în special petrol și cereale.

¹ *Confluente literare*, ed. 18 septembrie

România s-a alăturat invaziei germane a Uniunii Sovietice la 22 iunie 1941. Aproape 800.000 de soldați români au luptat pe frontul de Est. Zonele anexate de către sovietici au fost ulterior recuperate de către România, împreună cu noua formațiune Transnistreană. În 1943, sovieticii au mutat linia frontului spre vest, reocupând Ucraina. În primăvara anului 1944, Uniunea Sovietică a lansat prima ofensivă în România. În urma loviturii de stat de la 23 august 1944, România a ieșit din alianța cu Puterile Axei, a declarat încetarea unilaterală a războiului împotriva Aliaților și a declarat război Germaniei Naziste și Ungariei.

Acordul de armistițiu dintre Aliați și România - 1944 a fost însă semnat la Moscova pe 12 septembrie 1944, astfel că timp de trei săptămâni, România a fost încă socotită ca un inamic de către Aliați, deși devenise deja un inamic pentru Puterile Axei. Alte rezultate ale loviturii de stat de la 23 august 1944 au fost retrocedarea Transilvaniei de Nord României, a Basarabiei și Bucovinei de Nord Uniunii Sovietice. Acordul de armistițiu dintre Aliați și România a stabilit despăgubirea URSS-lui de către România.

Înainte de intrarea în război, o temă principală a României a fost legată de teritoriile pierdute în 1940, în special de problema Basarabiei și a Bucovinei. Pentru că aceste teritorii erau deținute de URSS la acel moment, toate referirile la ele presupuneau în esență și o propagandă antisovietică. Astfel, intenția ministrului propagandei era tocmai aceea „de a pune în evidență distrugerile săvârșite de ruși, de a arăta o serie întregă de imagini lăsate în urma evacuărilor rusești”. De aceea sunt trimiși în Basarabia „reporteri speciali de la ziare ca să facă reportaje și fotografii”, o misiune considerată a fi „făcută în serviciul statului”. Au existat chiar și unele planuri propagandistice incipiente anterioare momentului iunie 1941, când România intră în război. Ministerul Propagandei a tipărit în această perioadă literatură antisovietică sub forma unor broșuri, precum Cătușe Roșii sau Basarabia și Bucovina sub stăpânire străină.

Trebuie să precizez apoi că întreaga Românie nutrea la acea dată sentimente antisovietice tocmai din cauza teritoriilor pierdute în favoarea ei. Prin urmare, un discurs oficial anti rusesc avea mari șanse să fie pe placul opiniei publice și astfel să sporească încrederea în conducerea statului. Sentimentele marilor mase erau în general ostile Rusiei, cu care românii avuseseră de-a lungul istoriei experiențe dintre cele mai neplăcute, astfel încât antipatia româno-rusă intrase, la nivelul maselor, în tradiție. Nici elitele nu aveau o atitudine mult diferită. Educate, acestea percepeau prezența marelui vecin la est și nord ca pe o amenințare continuă la adresa existenței statutului român, temere care s-a dovedit întemeiată, căci, deși România a reușit să dezvolte în cursul perioadei interbelice relații firești cu Uniunea Sovietică, momentul iunie 1940 nu a putut fi evitat.

Ion Antonescu se afla printre membrii elitelor României ce se arătau, mai mult sau mai puțin, mai deschis sau mai subtil, ostile Uniunii Sovietice. În 1919 el chiar publicase o lucrare intitulată Români. Originile, trecutul, sacrificiile și drepturile lor, în care numeroase pagini erau dedicate demonstrației că teritoriile Basarabiei și Bucovinei aparțin de drept României și că Rusia a constituit o permanentă amenințare la adresa statului român. În plus, o experiență cu o rezonanță deosebită pentru Ion Antonescu a fost constituită de participarea României la Primul Război Mondial alături de Rusia, astfel că resentimentele sale față de Rusia și de ruși erau vechi și profunde. Antonescu considera că România fusese trădată de Rusia în Primul Război Mondial încă din 1916 și că aceasta era cauza care a adus atunci țara într-o situație disperată. Sentimentele trezite în acele zile lui Antonescu de comportamentul unor soldați ruși se vor extinde asupra întregii națiuni ruse, așa cum dovedește patima cu care își descrie experiențele de front. În vreme ce soldații români luptau, scria Antonescu, (citez): „trupele ruse nu [se] clinteau și continuau a privi, cu o indiferență de fiară, la tragedia sfâșietoare care se juca la picioarele lor. Comandanții ruși promiteau, se agitau, dădeau ordinele cele mai severe, nimeni însă nu mișca. (...) Veniți în număr mare”, în 1917, „pentru a ne ajuta, rușii s-au instalat în Moldova ca [și] cuceritori. Călăuziți fiind de această mentalitate, au pus stăpânire pe toate orașele și satele, pe toate clădirile oficiale și particulare, pe toate aprovizionamentele și pe toate căile ferate. Invocând secretul operațiilor, au

impus trupelor noastre să se miște pe jos și numai pe anumite drumuri și să nu cantoneze decât în localitățile cele mai mizerabile. Trebuie însă a se ști că, la acea epocă – în ajunul revoluției –, toate operațiunile lor militare se reduceau la a jefui, a teroriza populația, a dezonora femeile și a distruge toată avuția noastră națională”. (am încheiat citatul)

Astfel, România se află, în opinia lui Antonescu, înainte chiar de izbucnirea revoluției ruse, nevoită „să aleagă între dușmanul invadator și aliatul trădător și jefuitor”.

După bătălia de la Mărășești, continua Antonescu, (citez): „în rândurile armatei ruse anarhia lua proporții nebănuite. (...) Soldații ruși trec inamicului, pe parale și pe băătură, armele, tunurile și aprovizionamentele lor. Tot frontul se transformă într-o tabără. (...) Netrebnicii și trădătorii nu s-au oprit aici. Îndemnați de inamic și de patima lor josnică, s-au organizat în bande, au pornit prin Moldova și au început să omoare pentru a jefui”. (am încheiat citatul).

Aceste sentimente nu sunt uitate niciodată de viitorul conducător al României, care, în aprilie 1944, discutând varianta încheierii unui armistițiu cu Uniunea Sovietică, îi spunea lui Iuliu Maniu: „Îi cunosc pe ruși încă din 1917. Am nevoie de un teritoriu suveran unde să nu pună piciorul armata sovietică”.

Cine a fost Rusia?” [în Primul Război Mondial], se întreba Antonescu, dând apoi și răspunsul: „aliata principală a aliaților noștri. Ce angajamente au luat aliații față de noi? Să ne sprijine și să procure armatei materialele de care avea nevoie pentru a lupta în bune condiții. Au făcut-o ? Nu. (...) Am intrat în război și nu numai că n-am fost niciodată sprijiniți de aliați, dar am fost trădați de aliatul aliaților noștri și siliți să ne batem în același timp și cu inamicii, și cu rușii. (...) În consecință, nu numai că nu primim să fim acuzați, dar acuzăm. (...) Noi am fost victima și alții călăii”.

Toate aceste sentimente trezite de comportamentul soldaților ruși pe frontul românesc, în anii 1916-1917, și de nerespectarea angajamentelor asumate de Rusia în momentul intrării României în război, în 1916, sunt agravate de convingerea profundă a nedreptății săvârșite de Rusia de-a lungul timpului prin pretențiile sale asupra unor teritorii românești locuite de populație majoritar românească.

Atacurile asupra bolșevismului și comunismului de la Răsărit au fost și în propaganda românească mult mai dese.

La 22 iunie 1941, Antonescu adresa ostașilor români ordinul de a trece Prutul, ordin în care, între altele, se spunea: „Zdrobiți vrăjmașul din Răsărit și Miazănoapte! Dezdrobiți din jugul roșu al bolșevismului pe frații voștri cotropiți”, ceea ce demonstrează că ținta principală era recuperarea teritoriilor pierdute. Lupta împotriva „dușmanului de la Răsărit” și a „bolșevismului rus” este motivată de acțiunile Uniunii Sovietice de a ocupa Basarabia și Bucovina, iar nu de o ideologie rasistă.

Aflând de la radio despre trecerea Prutului de către trupele române, regele Mihai I adresează următoarea telegramă generalului Ion Antonescu: „În clipele când trupele noastre trec Prutul și codrii Bucovinei pentru a reîntregi sfânta țară a Moldovei lui Ștefan cel Mare, gândul meu se îndreaptă către domnia voastră, domnule general, și către ostașii țării. Vă sunt recunoscător, domnule general, pentru că numai prin munca, tăria și străduința domniei voastre neamul întreg și cu mine trăim bucuria zilelor de glorie străbună, iar ostașilor noștri bravi le urez sănătate și putere ca să statornicească pentru vecie dreptele granițe ale neamului. Trăiască în veci România. Trăiască viteaza noastră armată!”.

La 27 iulie 1941, întreg teritoriul istoric românesc din Est fusese eliberat. Populația românească din provinciile istorice a salutat cu entuziasm eliberarea și a oferit momente de fraternitate deosebite. Până la acest punct atât Conducătorul statului, general Ion Antonescu, cât și mare parte a politicienilor români căzuseră de acord că eliberarea trecea drept obiectiv al politicii naționale.

„Dacă mor – este pentru Bucovina și Basarabia. De ar fi să reîncep, aș face la fel ...”, avea să spună Mareșalul mamei sale în după-amiaza zilei de 1 iunie 1946, înainte de-a fi condus spre locul de execuție de la Jilava

Raportul cu privire la activitatea Direcției presei pentru perioada 6 septembrie 1940 - 15 august 1941 arăta: „războiul sfânt al României (...) a provocat cea mai mare campanie de presă a anului, edificând opinia publică asupra pericolului comunismului agresiv și educând-i încrederea și conduita”.

“Țările Românești au fost de nenumărate ori invadate și ocupate, dominate și exploatare, sărăcite și umilite, jefuite și ciuntite de oștile rusești. Noi nu am fi atacat niciodată pe nimeni dacă trei milioane de frați nu ar fi fost luați în robie și dacă Basarabia și Bucovina noastre nu ne-ar fi fost smulse într-un moment când Europa s-a găsit la o răspântie fatală când nimeni nu ne-a putut sări în ajutor”.

În martie 1943, într-un discurs ținut la Chișinău cu ocazia împlinirii a 25 de ani de la înapoierea provinciei Basarabia la România, Ion Antonescu sublinia că URSS singură este responsabilă pentru crearea situației care a obligat România să înceapă un război defensiv în est și că România a dus întotdeauna o politică pașnică. Antonescu insista în acest discurs asupra obiectivelor cu caracter național pe care România le-a avut în război. Totuși, Antonescu nu pierde prilejul să arate că, prin rolul țării sale la gurile Dunării și la Marea Neagră, România și-a împlinit și o veche și sfântă misiune, aceea de a apăra creștinismul și civilizația europeană.

În 1944 însă situația din România era în pragul dezastrului și rareori se mai vorbea de misiunea civilizatoare a României în est. A urmat momentul 23 august 1944 care a deschis drumul celor 45 de ani în care România va cădea în cealaltă extremă, slăvind modelul de la Răsărit în toate domeniile: politic, cultural, economic, social etc.

Prin eliminarea regimului lui Antonescu la 23 august 1944 și întoarcerea armelor contra puterilor Axei, România recuperează nordul Transilvaniei, fapt consemnat și definitivat de Tratatul de pace de la Paris la 10 februarie 1947.

Teritoriile fostei Români Mari care nu mai fac parte din România sunt: Basarabia, jumătatea de nord a Bucovinei, ținutul Herța, Cadrilaterul și Insula Șerpilor.

Bibliografie

Arhivele Naționale Istorice Centrale:

Fond Ministerul Propagandei Naționale - Presa Internă, dosarele 385/1941, 534/1941, 588/1941, 574/1942

Fond Președinția Consiliului de Miniștri - SSI, dosare 116/1941, 60/1942

Fond Președinția Consiliului de Miniștri - Cabinetul Militar, dosare 394/1942, 526/1942

Arhivele diplomatice ale Ministerului afacerilor Externe din România

Fond Al Doilea Război Mondial, dosar 71/1939 E9, Volumele 196, 324

Alte surse-Documente publicate:

Stenogramele Ședințelor Consiliului de Miniștri. Guvernarea Ion Antonescu, vol. I, septembrie-decembrie 1940, ANIC, București, 1997

Jurnale:Halder Frany, Jurnal, 1939-1942, București